Factsheet DoeMee Onderzoek 2024

Energiebesparingsplicht en informatieplicht energiebesparing

Gemeente Zwolle

Algemene informatie

De rollen en taken van gemeenten, provincies en omgevingsdienst met betrekking tot het toezicht op de energiebesparings- en informatieplicht zijn op dit moment **helder**.

De opdracht op toezicht en handhaving van de energiebesparingsplicht aan de omgevingsdienst is **wel** in de begroting opgenomen, **onder het overkoepelende onderwerp 'VTH'**.
Er is **een** opdracht geformuleerd voor de omgevingsdienst over de invulling van toezicht en handhaving op de energiebesparingsplicht. **De werkzaamheden zijn benoemd in een opdrachtformulier.** De opdracht wordt in de praktijk **ook uitgevoerd. Er is door de Omgevingsdienst een opdracht opgesteld met daarin een voorstel voor de uit te voeren werkzaamheden. Deze worden verantwoord. De resultaten van de werkzaamheden en de afwijkingen van de oorspronkelijke opdracht worden daarin meegenomen.**

Het budget voor de opdracht aan de omgevingsdienst wordt bepaald op basis van **het aantal bedrijven dat in de gemeente Zwolle aan de energiebesparingsplicht moet voldoen en op basis van een inschatting van de werkzaamheden die in een bepaald jaar kunnen worden uitgevoerd. Op basis daarvan wordt een inschatting gemaakt van de bijdrage van de afzonderlijke gemeenten. Het geraamde budget wordt toegekend aan de Omgevingsdienst.** Om te sturen op de taak van de omgevingsdienst m.b.t. toezicht en handhaving van de energiebesparings- en informatieplicht vindt **periodiek overleg plaats over de voortgang** en een halfjaarlijkse evaluatie.

De gemeente geeft zelf **geen** invulling aan toezicht en handhaving van de energiebesparings- en informatieplicht energiebesparing, naast de taken die bij de omgevingsdienst zijn belegd sinds 1 juli 2023. **De taken zijn volledig belegd bij de Omgevingsdienst.**

Informatievoorziening

Er zijn **in de opdracht vastgelegde** afspraken gemaakt over de monitorings- en verantwoordingsinformatie met de omgevingsdienst m.b.t. de energiebesparingsplicht. **Er wordt 2 keer per jaar verantwoording afgelegd over de werkzaamheden en de resultaten.** Er zijn **ook** KPI's afgesproken met de omgevingsdienst over de monitorings- en verantwoordingsinformatie m.b.t. de energiebesparingsplicht, namelijk **dat er is afgesproken dat jaarlijks 10% van de bedrijven wordt gecontroleerd. Op basis van het aantal bedrijven dat wordt gecontroleerd wordt een inschatting gemaakt hoeveel hercontroles nodig zijn.**

De gemeente ontvangt **een jaarlijkse eindrapportage en een halfjaarlijkse tussenrapportage** over de resultaten van de handhaving van de energiebesparingsplicht van de Omgevingsdienst. De rapportages die door de omgevingsdienst aan de gemeente worden verstrekt leveren **op sommige punten adequate informatie** over de uitvoering van toezicht en handhaving op de energiebesparings- en informatieplicht. **Er is een goede verantwoording over de uitgevoerde werkzaamheden met daarbij een korte duiding op de behaalde resultaten. Als gemeente is er in het kader van de energietransitie nu ook een bedrijvenaanpak. De gemeente is daarom ook geïnteresseerd in de ontwikkeling van de energietransitie bij de bedrijven. Waar lopen bedrijven en de Omgevingsdienst tegenaan? Welke trends en ontwikkelingen ziet de Omgevingsdienst bij de bedrijven?** De rapportages geven **adequate informatie** over de bereikte resultaten. **Op basis van de uitgevoerde controles en de te nemen maatregelen die door bedrijven genomen moeten worden, is een inschatting gemaakt van het energiebesparingspotentieel.**

Vanuit de gemeenteraad zijn er **nooit** vragen gekomen over de uitvoering van toezicht en handhaving op de energiebesparingsplicht door de omgevingsdienst. Over de bereikte resultaten, zoals reductie CO2 en vermindering verbruik van gas en elektriciteit) zijn vanuit de gemeenteraad **geen** vragen/opmerkingen geweest.

Omgevingsdienst en gemeente Zwolle

Algemene informatie

De rollen en taken van gemeenten, provincies en omgevingsdienst met betrekking tot het toezicht op de energiebesparings- en informatieplicht zijn op dit moment **helder**. De energiebesparingsplicht is **als apart taakveld onderdeel van het VTH-stelsel**.

Resultaat

Er is **gedeeltelijk** zicht op het aantal bedrijven dat valt onder de energiebesparings- en informatieplicht. **Deze informatie downloadt de omgevingsdienst bij het e-loket van RVO.nl en combineren zij met bedrijven waarvan zij weten dat zij aan de energiebesparingsplicht moeten voldoen. Daarnaast verzamelt de omgevingsdienst een deel van de informatie zelf.** De informatie ontbreekt in sommige gevallen omdat **de bedrijven die geen rapportage informatieplicht hebben ingediend en waar nog geen energiegegevens van bekend zijn bij de OD IJsselland nog niet inzichtelijk zijn. De OD IJsselland is nog een relatief jonge omgevingsdienst, waardoor bijvoorbeeld het op een goede manier verzamelen en bewaren van data pas sinds een paar jaar echt goed vorm krijgt. De data wordt dus steeds betrouwbaarder. Aangezien er verder geen milieurelevante activiteiten plaatsvinden zijn deze van oudsher niet bekend in het systeem van de Omgevingsdienst (dit geldt voor een deel van de bedrijven en dan met name de oude type A bedrijven). Het aanleveren van gegevens door netbeheerders zou hieraan mee kunnen helpen.** De omgevingsdienst heeft acties ondernomen om (volledig) inzicht te krijgen door **een schriftelijke informatiecampagne op te zetten. Verder laat de OD IJsselland actief vanuit het reguliere toezicht energiegegevens verzamelen om zo te kijken welke bedrijven energierelevant zijn. Ook zijn via de VUE veel bedrijven aangeschreven op het indienen van de rapportage informatieplicht.**

Er is **gedeeltelijk** zicht op het aantal bedrijven dat zich niet aan de informatieplicht energiebesparing houdt. **Deze informatie downloadt de omgevingsdienst bij het e-loket van RVO.nl en combineren zij met bedrijven waarvan zij weten dat zij aan de energiebesparingsplicht moeten voldoen. Daarnaast verzamelt de omgevingsdienst een deel van de informatie zelf.** In sommige gevallen ontbreekt de informatie om dezelfde reden als hierboven genoemd. Er wordt **Per brief / e-mail, telefonisch en persoonlijk** contact gemaakt met bedrijven die niet voldoen aan de informatieplicht energiebesparing.

Organisatie van het toezicht

De omgevingsdienst handhaaft op de uitvoering van de energiebesparingsplicht en informatieplicht energiebesparing door **algemene milieucontroles en specifiek energiecontroles uit te voeren aan de hand van de erkende maatregelenlijst**. Het aantal bedrijven dat per jaar wordt gecontroleerd wordt bepaald aan de hand van **het beschikbare budget. Op basis van dit budget wordt gekeken hoeveel bedrijven daarmee gecontroleerd kunnen worden. Het doel is om minimaal 10% van de energierelevante bedrijven per jaar (op basis inschatting CBS) te controleren. Dit doel lijkt de omgevingsdienst ruimschoots te halen**. Naar schatting heeft de omgevingsdienst nog **2-5 jaar** nodig om alle bedrijven en instellingen binnen de gemeente/provincie te controleren op de energiebesparings- en informatieplicht. **Waarschijnlijk is in 2026 het merendeel van de bedrijven gecontroleerd.**

Kwantitatieve informatie

Onderstaande tabel bevat informatie over het aantal gecontroleerde bedrijven en de ureninzet op jaarbasis door de omgevingsdienst in de periode 2019 – 2023.

Jaar	Aantal bedrijven gecontroleerd	Ureninzet op jaarbasis
2019	**27**	**300**
2020	**97**	**1000**
2021	**123**	**1230**
2022	**61**	**610**
2023	**148**	**1480**

Onderstaande tabel bevat informatie over het percentage bedrijven waar overtredingen zijn aangetroffen voor en na hercontrole tussen 2019 en 2023.

Jaar	% overtredingen bij eerste controle	%overtredingen bij hercontrole

2019	**63**	**-**
2020	**75**	**-**
2021	**66**	**-**
2022	**82**	**-**
2023	**72**	**-**

Onderstaande tabel bevat informatie over het aantal jaarlijks geconstateerde overtredingen tussen 2019 en 2023.

Jaar	Aantal overtredingen
2019	**35**
2020	**193**
2021	**311**
2022	**198**
2023	**291**

Onderstaande tabel bevat per jaar informatie over het aantal bedrijven dat een 'vooraankondiging last onder dwangsom' of overige repressieve handhaving heeft ontvangen tussen 2019 en 2023.

Jaar	Vooraankondiging last onder dwangsom	Overige repressieve handhaving opgelegd
2019	**-**	**-**
2020	**-**	**-**
2021	**-**	**-**
2022	**-**	**-**
2023	**-**	**-**

In het geval er repressieve handhaving heeft plaatsgevonden **is een hersteltermijn opgelegd** en **een vooraankondiging lasten onder dwangsom verstuurd**.

De omgevingsdienst heeft **indicatief zicht op de totaal gerealiseerde energiebesparing die dankzij de energiebesparingsplicht is gerealiseerd**. De totaal gerealiseerde energiebesparing is indicatief per jaar in onderstaande tabel weergegeven:

Jaar	Gerealiseerde energiebesparing in kWh	Gerealiseerde energiebesparing in m3
2019	**607931**	**32334**
2020	**1272637**	**127666**
2021	**1325000**	**125000**
2022	**1113050**	**136000**
2023	**1922456**	**257183**

In de beantwoording op de enquête is geen informatie opgenomen over de getroffen energiebesparende maatregelen in de periode 2019 tot en met 2023 door bedrijven en instellingen.

Aanvullende documentenanalyse

Categorie	Aanwezig?	Aanvullende informatie
Begroting & opdracht	√	Begroting 2020-2023; Ontwerpbegroting 2024
Beleidstukken	√	Kaderbrieven 2020-2022; Projectplan 2020-2021
Werkprogramma	√	VTH Uitvoeringsprogramma 2023-2024; Jaarprogramma VTH 2020-2024; Uitvoeringsplan E&D 2020-2021; 2022-2023
Voortgangsrapportage	√	Evaluatie E&D 2022-2023 OD IJsselland; Bestuursrapportage najaar 2023; Jaarverslag 2022; Jaarstukken 2018-2021
Aanvullend	√	Aanvullende vragen op evaluatie 2022

Begroting

De Omgevingsdienst IJsselland heeft de begrotingen 2020-2023 en de ontwerpbegroting 2024 met ons gedeeld. In 2024 zet de OD IJsselland de inzet op de activiteiten op energiebesparingsplicht voort. Om dit te kunnen doen stelt de OD de middelen die reeds door de partners zijn ingebracht voor de huidige projectmatige inzet vanaf 2024 structureel voor dit doel beschikbaar. De middelen die de provincie Overijssel de afgelopen jaren beschikbaar stelde ter versterking van het toezicht op de energiebesparingsverplichting worden in 2024 niet verder verleent. Het Rijk stelt daarentegen voor 2022-2026 wel geld beschikbaar via de SPUK-THE regeling. In de begroting Energie & Duurzaamheid van de OD IJsselland is in 2023 en 2024 het volgende budget opgenomen voor de gemeente Zwolle:

Tabel 4. Begroting Energie en Duurzaamheid

Omschrijving	Begroting 2023	Structurele wijzigingen 2023	Herziene begroting 2023	Incidentele wijzigingen 2024	Structurele wijzigingen 2024	Begroting 2024
Salarissen en inhuur	€ 457.725	110.175	567.900	-	-124.178	443.722
Totaal lasten	**457.725**	**110.175**	**567.900**	**-**	**-124.178**	**443.722**
Gemeente Dalfsen	29.201	5.453	34.654	-	-7.546	27.108
Gemeente Deventer	70.476	19.937	90.413	-	-19.889	70.523
Gemeente Hardenberg	62.858	11.993	74.851	-	-16.893	57.957
Gemeente Kampen	39.948	4.050	43.998	-	-11.100	32.898
Gemeente Olst-Wijhe	14.428	5.346	19.774	-	-3.459	16.315
Gemeente Ommen	22.238	6.824	29.062	-	-5.811	23.251
Provincie Overijssel		-	-	-	-	-
Gemeente Raalte	40.736	9.989	50.725	-	-11.079	39.646
Gemeente Staphorst	21.468	6.488	27.956	-	-5.192	22.764
Gemeente Steenwijkerland	36.371	3.718	40.089	-	-9.276	30.813
Gemeente Zwartewaterland	25.022	3.916	28.938	-	-7.016	21.922
Gemeente Zwolle	94.980	32.461	127.440	-	-26.917	100.523
	457.726	**110.175**	**567.900**	**-**	**-124.178**	**443.722**

Beleidstukken

De OD IJsselland stelt elk jaar een kaderbrief op waarin de gemeenteraden en Provinciale Staten worden geïnformeerd over inhoudelijke thema's in het werkveld van de OD IJsselland, ontwikkelingen in de bedrijfsvoering van de OD IJsselland en de begrotingstechnische doorvertaling daarvan. Over Energie & Duurzaamheid zegt de kaderbrief van 2022 het volgende:

"Eind 2019 heeft het Algemeen Bestuur het Projectplan Energie & Duurzaamheid 2020-2021 vastgesteld, waarmee uitvoering wordt gegeven aan het toezicht op energiebesparing bij bedrijven. Voor de uitvoering van dit projectplan hebben de partners in de regio voor de jaren 2020-2021 financiële middelen beschikbaar gesteld en geïnvesteerd in de opbouw van kennis. Daarmee kunnen wij jaarlijks tussen de 5 en 10% van de energierelevante bedrijven in de regio controleren. De uitvoering van het project wordt onder meer verantwoord via de reguliere P&C-cyclus (bestuur rapportages). In de 2° helft van 2021 zullen wij een meer uitgebreide verantwoording opmaken over de uitvoering van dit project en in beeld brengen welke resultaten wij daarmee hebben bereikt. Op dat moment zullen er voorstellen worden voorbereid met verschillende ambitieniveaus waaruit bestuur en deelnemers kunnen kiezen voor de periode vanaf 2022."

Werkprogramma's

Uit een evaluatie op het projectplan Energie & Duurzaamheid over 2020-2021 blijkt dat maar liefst 75% van de gecontroleerde bedrijven onvoldoende energiebesparende maatregelen heeft getroffen. Bij al deze bedrijven is een hercontrole uitgevoerd en zijn handhavingsinstrumenten ingezet. Daarmee is geconcludeerd dat het project actief bijdraagt aan de klimaatdoelstellingen en het terugdringen van de CO2-=emissie in de regio. Er werd een aanbeveling gedaan om in de regio meer prioriteit te geven aan 'hardere' instrumenten, zoals handhaving. Om het project te continueren is voor 2022-2023 een nieuw projectplan opgesteld met een nadere financiële vertaling per deelnemer. Het uitvoeringsprogramma 2022 voor de provincie Overijssel is nog nader te bepalen. De OD IJsselland voert in het kader van de milieuwet- en regelgeving de volgende activiteiten uit:

- energietoezicht bij inrichtingen vallend onder artikel 2.15 van het activiteitenbesluit milieubeheer
- toezicht op de Informatieplicht energiebesparing
- Toezicht op energiebesparing bij vergunningplichtige bedrijven die vallen onder het gemeentelijk of provinciaal gezag
- Omgevingsvergunningen milieu actueel houden
- Diverse overige energie gerelateerde (advies) werkzaamheden voor partners en lokale netwerken.

De volgende tabel geeft inzicht in de financiële vertaling van de inzet voor de uitvoering en borging van VTH-taken op het gebied van Energie & Duurzaamheid voor de gemeente Zwolle in 2022:

5.11 Gemeente Zwolle

Uitvoeringsprogramma 2022

Gemeente Zwolle	Product	10% van bedrijven	Uren / stuk	Uren 2022	Investering
Toezicht		**92**			
Hercontroles & Extra energietoezicht reguliere controle	T1	*30*	*5*	*150*	*€ 12.750*
Themacontrole energie bij complexe bedrijven	T2	*20*	*14*	*280*	*€ 23.800*
Themacontrole energie bij eenvoudige bedrijven	T3	*42*	*9*	*378*	*€ 32.130*
Informatieplicht energiebesparing	T4			*42*	*€ 3.540*
Totaal toezicht				**850**	**€ 72.220**
Overige					
Omgevingswet energie	V1			22	€ 1.844
Actualisatie vergunningen	V2	6	6	36	€ 3.060
Besparingsonderzoeken	V3	2	9	18	€ 1.530
Juridische ondersteuning & opleiding (in uren)	A1-2				*€ 4.802*
Projectmanagement	A2			136	€ 11.524
Totaal overige				**211**	**€ 22.760**
Subtotaal bijdrage voor OD IJsselland				**1061**	**€ 94.980**
Subsidie provincie					**€ -29.383**
Netto bijdrage partner					***€ 65.598***

In 2023 worden bestaande stimuleringsmaatregelen voor energiebesparing en duurzaamheid voortgezet. De SPUK-regeling is daarnaast in 2022 toegekend en voorziet in een flinke financiële stimulans om de komende vijf jaren te zorgen dat dit thema definitief verankerd wordt bij omgevingsdiensten. Deze regeling voorziet in inzet naast de reguliere uitvoeringstaken. In 2024 komen veel lopende VTH-werkzaamheden te vervallen door de afloop van meerdere incidentele geldstromen zoals de SIE en VUE.

Voortgangsrapportages
Uit de evaluatie van de OD IJsselland over het project Energie & Duurzaamheid 2023 blijkt dat in totaal 588 fysieke eerste energiecontroles zijn uitgevoerd in lijn met de doelstelling om jaarlijks bij 12-15% van de energierelevante bedrijven in de gemeente en provincie een energiecontrole uit te voeren dankzij de provinciale subsidieregeling, gemeentelijke inzet en de rijksregelingen. Het volledige subsidiebedrag van de provincie is gebruikt.

Uit het jaarverslag van 2022 blijkt dat de OD IJsselland voor de gemeente Zwolle 90% van de uit te voeren uren heeft uitgevoerd (14.604 van de 16.203 uur).

Uit het najaarsverslag 2023 blijkt dat de OD IJsselland voor het project Energie & Duurzaamheid de volgende werkzaamheden heeft uitgevoerd:

Werkzaamheden	Jaaropgave	Aantallen uitgevoerd	Percentage jaaropgave	Begroting (2023)	Realisatie jan t/m aug
T1 Hercontroles	152	97	64%	€ 76.000	€ 48.500
T2 Aspectcontrole energie - complex bedrijf	86	56	65%	€ 120.400	€ 78.400
T3 Aspectcontrole energie - eenvoudig bedrijf	218	117	54%	€ 196.200	€ 105.300
T4 Informatieplicht energiebesparing	192	128	67%	€ 19.200	€ 12.800
T Energiecontroles SPUK THE	243	71	29%		
V1 Advies omgevingswet	100	67	67%	€ 10.000	€ 6.667
V2 Vergunningen - aanvragen en actualisatie**	36	13	36%	€ 21.600	€ 7.800
V3 Beoordeling energieonderzoeken***	25	1	4%	€ 22.500	€ 900
A1 Juridische ondersteuning en overige	300	75	25%	€ 30.000	€ 20.000
A2 Projectmanagement (tm mei 2023)			38,1%	€ 75.075	€ 28.624
Totaal				**€ 570.975**	**€ 308.991**

Tabel 1. Cijfers Energie en duurzaamheid eerste acht maanden van 2023

** De SPUK THE controles worden rechtstreeks bekostigd vanuit de Rijksregeling SPUK THE en zijn daarom niet in deze begroting opgenomen*
*** Dit aantal is volledig afhankelijk van het aantal binnenkomende vergunningsaanvragen*
**** De onderzoeksplicht voor bedrijven gaat in op 1 juli, deze werkzaamheden beginnen in het najaar van 2023*

Het totaaloverzicht gerealiseerde aantal uren per deelnemer is als volgt:

Deelnemer	Uit te voeren volgens jaaropdracht	Uit te voeren tot en met verslag periode	In behandeling tm verslag periode	Totaal afge-handeld in 2023	Bodem onder zoeken	Totaal uitgevoerde aantallen in 2023
Dalfsen	761	485	183	541	36	577
Deventer	1.523	971	559	1.080	237	1.317
Hardenberg	1.511	963	443	1.001	98	1.099
Kampen	723	461	280	701	118	819
Olst-Wijhe	419	267	136	350	41	391
Ommen	759	484	210	417	45	462
Provincie	515	328	328	372	43	415
Raalte	1.087	693	347	679	181	860
Staphorst	577	368	186	311	11	322
Steenwijkerland	949	605	514	789	69	858
Zwartewaterland	643	410	152	489	40	529
Zwolle	1.518	967	513	1.215	115	1.330
Totaal	**10.986**	**7.004**	**3.851**	**7.945**	**1.034**	**8.979**

Tabel 3. Totaaloverzicht onderhanden en gerealiseerde aantallen uitgesplitst per partner

Aanvullend

Provinciale staten hebben aan Gedeputeerde Staten de vraag gesteld hen te informeren over de effectiviteit met betrekking tot de financiële inzet van de Omgevingsdiensten Twente & Overijssel. Het gaat daarbij ook om inzet in de financiële bijdrage van de provincie en een vergelijking van de werkwijzen tussen de twee diensten. In een bijgevoegde brief beantwoord de OD IJsselland de vragen door te verwijzen naar het projectplan en de jaarevaluatie van 2022-2023 (zie hierboven). Daarnaast wordt informatie gedeeld over de samenwerking tussen gemeenten (zie hierboven) en de omgevingsdiensten. Over dat laatste zegt de brief dat de energieteams van beide omgevingsdiensten gezamenlijk informatie- en kennismakingsbijeenkomsten organiseren. De samenwerking wordt de komende jaren verder geïntensiveerd.